

ORDINIS MEDICORVM

IN

VNIVERSITATE LIPSIENSI

H. T.

PROCANCELLARIUS

D. IOANNES CAROLVS GEHLER

ANAT. ET CHIR. P. P. O. FAC. MED. ASSESS. MIN. PRINC.
COLLEGII COLL. SOCIET. OECON. LIPS. MEMBR. HON.
CIVIT. LIPS. MEDICVS OBSTETRIC.

PANEGYRIN MEDICAM

AD D. XIV. NOV. cI9CCLXXXIII

INDICIT

De vteri in partu rupturam minitantis therapia

DISSERENS.

Obstetr.
28,26

Obstet. 165-

Cum nuper in ea, quam de vtero, in partu rupto, edidi,
scriptiuncula de causis aequae ac de signis, quae matricis,
foetus expulsionem molientis, dilacerationem vel futuram pree-
fagire, vel iam factam certissime indicare soleant, sufficienter
disputatum sit, quae tam supererant in hac noua scribendi op-
portunitate addere mecum constitui, atque breuiter dicere de
iis, quae in tam graui malo, tristissimaque parturientis sorte
obstetricanti medico agenda esse videantur. Erit vero in quo-
vis eligendo huius mali auxilio semper curatius respiciendum ad
id, quod in dicto iam libello sat luculenter, vt puto, a me
fuit commonstratum, esse nimirum veram et vnam rupturae
vteri causam in ipsa eius vitiata quodammodo, varia de causa,
textura ac fabrica quaerendam; atque omnes reliquas causas,
quas copiose plerique auctorum enumerant, siue istae a foetus
incongruo situ aut capitis eius nimia mole, siue ab aliis extra
vterum deprehendendis a naturali indole recedentibus rebus
pendeant, ad id causarum genus esse referendas, quod occa-
sionales pathologis dictas in se comprehendit. Satis enim su-
perque, experientia teste, constat, ex his causis omnibus
vnam alteramue, vel haud raro plures sibi simul iunctas, sae-
penumero ab obstetricantibus in tali partus negotio observari,
quod, licet iusto lentius omnino procedat, absque tamquam matricis
disruptione perficitur atque a sola natura finitur; hinc dilucide
omni-

(A) 2

omnino apparet, singulam earum efficiendo tanto malo imparem omnino esse, nisi iam alia quaedam, quam *praedisponentem* dicere solent artis medicae magistri, in ipsa vteri fabrica adsit, quae visceris huius in hoc alioue loco nimiam distensionem indeque oriundam extenuationem fieri permittat. Neque tamen ideo fasor vnquam extiterim, has modo dictas a viris in arte peritissimis recensitas causas prorsus negligere, aut in decernendo ferendi auxilii genere eas nullo modo attendere, cum lubenter confitear, posse eas, modo mature cognoscantur, haud raro rumpendi vteri metum iniicere, atque sic obstetricantem monere, vt statim apta methodo cauere summa animi contentione allaboret, quo minus, quam partus minitatur, dilaceratio haec adeo extimescenda eueniat.

Erit vero in tam diro tantique discriminis pleno malo id sedulo curandum artifici, vt vel, quod omnino praestat, de illo, ex certis signis futuro cognito, variis in usum vocatis artificiis auertendo cogitet; vel, si iam disruptum vterum esse intellexerit, omnes causas, quae adhuc tam matris quam foetus vitae maxime insidiantur, apte et, quam potest fieri, ocyssime remouere annitatur, vel certe dirissimis, quae hoc malum concomitari solent, sequelis obuiam ire sollicite studeat. Ad quod consilium rite exsequendum, optandum omnino esse quilibet harum rerum peritus facile perspiciet, vt sint certa ac indubitate signa, ex quibus ominari vereque praedicere artis gnari possent, imminere absque dubio nunc vteri, foetus expellendi causa se valide contrahentis, rupturam: quo, iis detectis, valeant tollere causas huic contractioni, aut potius foetui prorumpenti, resistentes, atque hac ratione futuram yteri dilacerationem multo faciliori negotio auertere, quam postea,rupto iam vtero, parturientem certissimae fere morti eripere. Longa enim docuit experientia, vix vnam, cui hoc malum acciderit, vitae periculo fuisse subtractam. Duo mihi tantum

nota

nota sunt felicioris huius fortis exempla, vnum ab HEISTERO relatum, alterum in Gallorum diario, *Journal de Medecine, Chirurgie, Pharmacie* cet. a cel. ROVX commemoratum. Sed licet amplum possis horum signorum catalogum a CRANZIO, in saepius iam a nobis nominato libello, consignatum invenire, dolendum tamen est quam maxime, haec omnia ita omnino esse comparata, vt celeberrimi et in artis obstetriciae vsu exercitatissimi Viri, quorum vnum BAVDELOCQVIVM nominabo, merito contendant, anceps modo et dubium posse ab illis peti feredae opis aut certe praestandae prophylacticae curationis consilium. Quod et ipse CRANZIVS aperte fatetur, cum § XXIII. ita differit: *si tanta in signis huius casus allucinatio, si eiusdem cau-
sae multiplex eventus esse potest, merito dubitare subit, an ab hac cau-
sa rumpendi uteri prophylaxis possibilis?* Neque fallacem hanc et dubiam signorum horum indolem tollere mihi videtur summus ille vir adiecto, quod irreuocabile dicit et omnem dubitationem diluere putat, pracepto, quo nimirum statuit: *in casibus, in quibus,
etiam bene conformata pelui, capit is infantis vastitas difficultatem par-
tui adfert, cum euidentibus rumpendi uteri signis (sed qualia quae-
so putat esse vere euidentia?) partus a natura sperari citra culpam
non potest, nec citra ignorantiam debet.* Licet enim existimet in tali casu natam ex bene conformata pelui felicioris partus spem inanem esse ac lubricam, fuisse tamen permultos infantes, vasta quibus ac ingens erat capit is moles, lente quidem, saluos tamen et illaesos, a naturae viribus, absque uteri dilaceratione e matris gremio propulsos, multorum seculorum comprobat experientia. Ast si accesserit nimiae capit is crassitiei mala ossium peluis forma, qua in primis superior cavitatis eius apertura adeo compressa et coarctata sit, vt nullo modo caput transpri-
mi a viribus maternis, nec forcipe prehensum protrahi queat, tunc esse omnino summa cum veri similitudine uteri rupturam metuendam, nemo facile in dubium vocare audebit. In tanta ergo signorum, quae imminentem rupturam praesagire pos-
sunt,

(A) 3

sunt, fallacia, certe non vni fidendum erit, sed omnia collecta probe ponderanda sunt, atque inde quid ad saluandam matrem ac prolem suscipiendum sit, definiendum.

Commemoranda hinc esse nunc ea videntur celebrium virorum consilia, quibus posse auerti funestam hanc vteri plagam existimant. Videmus vero duplicem viam ingredi artis principes, cum vel adhibitis ex pharmaceutico fonte variis medicamentis huius mali causis occurrere tentant; vel, si huic medicinae locus non concedatur, manu aut ferramentis tollere ac removere causas occasionales suadent. Ne nimis longus sim, trium tantummodo virorum in arte clarorum, LEVRETI, CRANZII, BAVDELOCQVII praecepta addam, quibus posse hanc mali, saepius dicti, prophylacticam curationem optime praestari afferunt.

LEVRETUS omnium primus fuit, qui de'prophylaxi rupturae vteri quaedam tradidit. In larga venaefectione, qua tantam sanguinis copiam parturienti subtrahere suadet, vt ea tandem animo linquatur, praestantissimum huius mali praesidium quaerit. Neque tamen hoc tanti in arte obstetricia praeceptoris consilium huic indicationi aptum, mihi certe, videtur. Primo enim vt de signo mali imminentis, quod ipsi certissimum ac pathognomicum est, dicam, quodque in violentiori quodam infantis ad vterum succussu atque inde enato parienti circa epigastricam regionem summi doloris sensu ponit, illud aequem incertum ac lubricum esse, quam omnia, de quibus supra iam dictum est, quiuis obstetricantium fatebitur. Et si enim, aquis adhuc stantibus, vt aiunt, talis in vtero foetus motitatio vehementior percipitur, non statim tantum extimescendum esse malum existimauerim, sed potius hoc viuidiori motu, licet parienti ille molestus sit ac dolorificus, de vita foetus superstite me certiorem reddi gauderem. Si vero, rupta iam aquarum vesica, liquor amnii effusus fuerit, vix verosimile erit, vt in priori

priori libello iam monui, posse infantem, ab utero arte compressum, ita pedibus suis calcare matricem, ut metuenda sit, ab hoc succusso oriunda, uteri dilaceratio. Ipsum deinde adeo laudatum instituendae venaesctionis remedium vix poterit, mea quidem sententia, timendi mali causam ullo modo tollere; cum euacuatis hoc modo sanguiferis uteri vasis, eius compages mollior nunc et extenuationi nimiae non solum multo aptior fiat, sed et tanta sanguinis iactura parientem adeo debilitet, ut vix ad foetum propellendum ipsi vires supersint. Hinc, certe in quibusdam casibus, nocere magis quam prodesse venaesctionem adeo largam putauerim. BAV DE LOC QVI V S remouendis causis, uteri fissuram efficientibus, apta interdum esse censet, balnea; fatus; fomentationes; iniectiones in vaginam muliebrem e mucilaginibus variis compositas: posseque iis harum causarum variis vel prorsus tolli, vel certe tantopere infringi, ut contrahenti utero tam valide amplius resistere nequeant, existimat. Licet vero non negauerim emollientium usum, in primis si ad ipsum locum, qui ob nimiam suam, a diuersa causa ortam, duritiem, e. g. scirrhosam aut callosam indolem, orificii uterini dilatationem impedit, applicari haec dicta pharmaca possunt, istas partes omnino laxari ac distensioni necessariae fieri aptiores, quae antea nimium resistentes rupturae uteri veram causam mirum in modum augebant; cum tamen fieri nequeat, ut eorum uteri ipsius compages non simul emolliatur, nocere mihi ea omnino videntur eodem modo, ut mox de venaesctione monitum fuit. Hinc nunquam hisce e pharmaciae fontibus huius tanti mali praesidiis fidendum esse autumo, ne eorum usum verum auxilium nimis dia differatur. Quilibet enim, vel me non monente, perspiciet facile, esse omnem salutis spem in eo ponendam, ut, quam potest fieri ocyssime, foetus, cui exitus ex utero, a validis, quae adesse percipiuntur, contractinibus matricis expectandus, denegatur, arte a perito obstetricante protrahatur, ne nimia in loco uteri adfecto extensio ultius

rius a foetu, non rite procedente, augeri atque intendi queat. Multum ergo modo dictis medicameniorum generibus antecelere ea auxilia putauerim, quae chirurgia nobis suppeditat, et quae ab his ipsis viris laudatis commendantur. Quamquam autem hi vno fere ore omnes contendunt, esse, si grauiora symptomata instantem vteri dilacerationem minantur, statim de eximendo ex vtero foetu cogitandum, atque hanc extractio- nem absque mora suscipiendam: in ipsa tamen methodo, qua debeat vterus ab hac ipsi molesta mole liberari, discrepant quodammodo inter se, ita, vt CRANZIUS gastrotomiam s. operationem caesaream vnam et solam censeat metuenda vteri rupturae prophylaxin (solo excepto eo casu, vbi foetus caput iam in pelvis cauum est intrusum): LEVRETUS vero ac BAV- DELOCQUIVS contendant, esse hanc foetus extractionem plerumque consuetis in arte obstetricia artificiis, nimirum vel versione infantis, vel forcipis vsu praestandam, et tunc demum ad gastrotomiam, dubium omnino et summis difficultatibus plenum auxilium, confugiendum, cum modo dictis artificiis adhibendis nullus supersit locus. Si ergo matricis orificium iam ita sit ab vteri contractionibus dilatum, vt operatoris manus immitti queat, conquisitis ac arreptis pedibus foetum extrahi iubent; si vero infantis caput iam altius protrusum fit, et pelvum repleat, rite apteque illud forcipe comprehendi atque sic e gremio materno solui debere asserunt; vel et, si suis signis constet, esse iam vita defunctum foetum, vncino inie- cto protrahendum; imo per fracto perforatorii ope cranio ni- mis vastum caput euacuandum et sic mole imminutum siue forcipe, siue venco excutiendum esse praecipiunt. Neque etiam satis perspicio, cur haec omnia, artis obstetriciae regulis quam maxime congrua, prorsus contempserit, iisque gastrotomiam, tam lubricum atque certe ad praeuertendam vteri fissuram in tali rerum statu, quem mox descripsimus, vix suadendum, auxilium, praestare adfirmauerit CRANZIUS, nec argu- mentis

mentis, ab ipso §. XXIII. adlatis, aliter ut sentiam, commoueri me vñquam patiar. Sunt tamen, vt experientia me docuit, et casus, in quibus orificium vteri ne per validissimas quidem matricis contractiones dilatari possit, cum vel prorsus coalitum, vel certe callosum factum aperiri a naturae viribus nequeat. In his, quoniam neque male collocati foetus versio, neque forcipis vsus praestare aliquid potest, summus futurae rupturae matricis metus oritur. In tanto rerum discrimine et recentiores omnes assensum praebent CRANZIO atque in sola gastrotomia instituenda seruandae matris ac prolis spem esse collocatam affirmant. Discindi quidem iubet in tali casu vteri orificium tam SMELLIVS, quam BAVDELOCQVIVS, cum huius partis vulnus non adeo periculosum esse, experientia testetur. Mallem tamen operationem caesaream dato huic consilio preferre, cum inflictum orificio vterino vulnus vix tantam dilatationem praestare poterit, vt infans propelli a naturae viribus queat. Vidi enim in hac nostra ciuitate a satis perito Chirurgo vteri discindi orificium in partu a vaginae, in praecedente partu laceratae, calloso coalitu difficulti adeo redditio, vt haud inepte vteri ruptura metuenda videtur, absque vlla inde nata vtilitate, licet insigne omnino ac satis profundum vulnus a scindente cultello infligeretur. Misere enim et mater et foetus peribant. Ex quo quidem exemplo clare patere arbitror, interdum in fano nullaque labe affecto vtero et grauem sane occasionalem causam vteri tamen dilacerationem neutiquam praestare, cum alio tempore, levissima licet videatur, quam potest obstetricans detegere, causa, graue hoc malum accidere, experientia comprobet. Potest forsitan et in eo casu, vbi vel vaginae canalis vel orificium vterinum praetenso quodam ex tendinosis fere fibris contexto funiculo, quem *Bride* appellare Galli solent, quemque BAVDELOCQVIVS inter causas rupturam vteri efficientes refert, (num recte viderint alii) adeo coarctatur, vt prodiens foetus caput per angustias has transire, oblatumque ipsi impedimentum

(B)

super-

superare nequeat, huius chordae disscissio prodesse, vix tamen existimauerim, posse a tali chorda tantam fieri foetui prorum-penti resistentiam, vt contrahens se vterus findi ac dilacerari queat.

Expositis nunc quae de prophylaxi rupturae vteri dicenda erant, essent commemoranda ea, quae si iam ruptus vterus, foetusque, vt plerumque fieri solet, in abdominis cavum prolapsus fuerit, obstetricanti suscipienda sint, ad matrem foetumque, si fieri possit, saluandos. Quae tamen, cum altioris omnino indaginis sint, quam, vt in ea, quae nobis supereft libelli angustia queant satis explanari, subsistamus hic, proxime de iis paulo fusius et curatius acturi.

¶ Commendandus enim nunc est publice:

VIR

CLARISSIMVS ATQVE DOCTISSIMVS

GVILIELMVS AVGVSTVS HEISTERBERG

MEDICINAE BACCALAVREVS DIGNISSIMVS

qui, per sex integros annos in Nostra academia commoratus, laudabili assiduitate in id incubuit, vt solidam sibi rerum medicarum cognitionem compararet. qua bene riteque instrutus non modo ad summam medicae artis dignitatem cum laude adspirare, sed et editis legitimis speciminibus et impre-trata a nobis artis exercendae facultate, ciuibus suis inseruire eorumque sanitatem tueri posset. Quod, quam iuste a nobis factum sit, luculenter perspiciendum erit ex iis, quae de vita sua

sua hucusque peracta nobis ipse exposuit, quaeque pro more
recepto hic breuiter recensenda sunt:

*E*st mihi, inquit, natale solum tractus Saxoniae montanus; ibi in
oppido OEDERAN dicto, anno huius seculi LVII. d. XVIII. Februa-
rii lucem conspexi. Suscepit me pater, ad cineres usque deuenerandus,
HENRICVS GVILLELMVS Med. Doctor. prixin medicam summa cum
laude, et omnium ciuium suorum plausu exercens, ex matre IOHAN-
NA ELEONORA, e gente POERNERIANA. De quorum dile-
ctissimorum ac carissimorum parentum vita, per diuinam gratiam ad-
huc superflite, maximopere omnino laetor, nihilque noui, quo me
magis felicem reddere, aut optabilius mihi contingere possit. Fa-
tum enim est eorum prouida cura indefessoque studio, ut optimis-
tam cultus diuini numinis, quam bonarum artium literarumque fun-
damentis, in Scholis Senatoriis patriae urbis aequae, ac domesti-
corum praceptorum fidelissimis institutionibus instruerer ac munirer.
Cl. nimirum RVHMOR Rector Scholae Oederanensis tum optime
meritus, cuius mortem lugeo ac semper lugebo, summa cura ac fide
mihi religionis, geographiae, historiae, latinae linguae elementa, mo-
rumque regulas tradidit, ac praeterea me tot tantisque beniuolentiae
et propensi animi testimoniis exornauit, ut laetus gratusque meus
animus, quibus in me collata ab eo beneficia satis praedicare debeat
verbis, prorsus nesciat. Commemoranda quoque ac laudanda est praec-
elta mihi beniuolentia Ampli. Virorum M. SCHOENHERRI et

(B) 2

WIL-

WILLISCHI, oppidi patrii Cantoris, quorum uterque latinae
aeque ac graecae linguae cognitione me erudire ac instruere fidelissi-
me annis est. Quo autem magis ad altiora studia literarum tra-
ductanda sensim praeparari queam, Optimi parentis iussu Fribergam
Hermundurorum me contuli, atque in florentissimo huius urbis gy-
mnasio Cl. virorum BIEDERMANNI, IÜNGERI, HVEB-
LERI et HECHTII instructione, in omnibus, quae ad humani-
tatem pertinent, literarum generibus usus fui. Tandem anno
LXXVII aliam hanc musarum sedem petii, et a demortuo BELIO
academiae fasces tunc temporis tenente, in ciuium academicorum nu-
merum receptus sum. Audiui in hac literarum uniuersitate Cl.
ZWANZIGERVM Logicam et Metaphysicam; Cl. WIE-
LANDVM, Phyficam; et Exc. ERNESTIVM autores quo-
dam classicos explicantes. Historiae ecclesiasticae cognoscendae cau-
sa adii S. V. BVRSCHERVM. Ut tandem propius ad medicae
artis studium, cui me totum fouere patris optimi exemplum excita-
bat, accederem, Botanices, Anatomiae, Materiae medicae scientiam
hausi ex Magn. BOSII et Exc. POHLII iun. institutione. In
Chemia rationali, Therapia speciali, medicamentorum apparatu pe-
nitius cognoscendo me erudiuerunt Exc. LEONARDI iun. nunc
in Vitebergensi academia Prof. Publ. Ord. et Exp. GALLISCHIVS
cuius praeaturam mortem mucum omnes ingenui dolent quam ma-
xime. Magn. PLAZIVM, Venerandum Senem et Facultatis me-
dicae Decanum maxime spectabilem ducem me habuisse in Therapia
utra-

utraque, Medicina forensi, Historia medicinae, et arte medicamen-
 ta tam externa, quam interna rite applicandi in maxima felicitatis
 meae parte pono; gratusque praedico summa huius egregii Viri
 in me collata beneficia; totque ac tanta beniuolentiae documenta,
 ut cum ad ea remuneranda omnis gratiarum actio verbis expressa
 impar profecto sit, eam intra grati pectoris sensum reseruabo. Id
 certe spondeo atque in me recipio, huius summi atque obseruantissime
 colendi Fautoris, et splendidissimae suae familiae memoriam, quoad
 viuam, mihi fore indelebilem sandissimamque. Exc. POHLII b.
 m., cuius cineres adhuc summo cultu veneror, praelectionibus patho-
 logicis interfui. Exc. GEHLERVM in Physiologia, Anatome et
 doctrina de morbis oculorum praceptorum elegi. Ex institutionibus
 fidelissimis atque solidissimis Exc. KRAVSI, Praeceptoris et Fau-
 toris pie deuenerandi, pathologicis, therapeuticis, chirurgicis et clini-
 cis insignes in me redundasse atque uberrimos fructus, gratus profi-
 teor. Magn. PLATNERVM Logicam, Metaphysicam, Philoso-
 phiam moralem, Anthropologiam, Diaeteticam, Physiogiam et Me-
 dicinam forensem explicantem, summa cum animi voluptate audiui.
 Exc. HAASIO humani corporis oeconomiam illustranti adsedi, ipsi-
 que permultum in arte cadauera apte dissecandi debeo. Exp.
 LEONHARDO sen. praeterea maximas ago habeoque gratias, pro
 ea, qua me ornare cognitionemque meam in ipso artis usu firmare
 studuit beniuolentia, eo, quod aegros visendi largam mihi concesserit
 copiam.

(B) 3

His

His omnibus ac singulis per omne vitae meae tempus summa obseruantia colendis Fautoribus et Patronis diuinissimum profiteor animum, sancteque polliceor, me tantorum beneficiorum, quibus me dignum iudicarunt, nunquam non fore memorem. Mulcet et animum meum dulcis recordatio summi fauoris, quo exhilaratus ab Ordine medicorum gratiose, stipendio Quellmalziano per tres annos frui potui.

Mense Maio anni LXXXI post superatum primum examen Baccalaurei honores in me contulit beniuole idem Ordo venerabilis; quibus condecoratus paelectiones pro more antiquo publice: de morbis viarum lacrymalium, habui. Nuper tandem ad alterum, practicum quod vocant, examen admissus summos in arte medica honores capessendi veniam benignissime impetraui.

Quam vt ipsi concederemus, effecit omnino Noster apte satis ad quaestiones propositas respondendo; atque sic conquisitae suae in doctrinis medicis scientiae copiam bene ac luceenter comprobando.

Supereft nunc, vt vltimum praefter, quod leges academicae poscunt, officium, atque publice Dissertationem inauguralem contra aduersarios defendat. Faciet id sequenti die Veneris sub Magnif. Ordinis Nostri Decani, Fautoris Venerandi, praesidio de humoribus morborum causis disputaturus. Quo certamine docto finito et ego faciam, quod mei muneris est, et tribuam Ipsi, instructus clementissime Procancellarii auctoritate, merita doctrinae ac diligentiae suae praemia; daboque
Licen-

Licentiam, Doctoris in arte nostra gradum capiendi. Rogo
igitur obseruantissimis atque humanissimis precibus REC_TO-
REM ACADEMIAE MAGNIFICVM; PRINCI-
PES CELSISSIMOS; COMITES ILLVSTRISSIMOS;
VTRIVSQVE REIPUBLICAE PROCERES; GENERO-
SISSIMOS NOBILISSIMOSQVE VNIVERSITATIS NO-
STRAE CIVES, vt huic solennitati interesse, eamque prae-
sentia sua splendidiorem facere, meque iterum: *de nimia san-
tatis cura saepe noxia differentem beniuole audire velint: cu-
ius fauoris Ordini meo mihiq[ue] praestiti memoriam nunquam
ex animo meo excidere patiar.* P. P. Dominica XXI post Fest.
Trin. clo^{lo}cclxxxiii.

LIPSIAE

TYPIS VIDVAE BVISCHELIAE.

